



До 44-то Народно събрание
Комисия по вероизповеданията и правата на човека

Копие до:
Комисия по правни въпроси
народните представители, вносител на предложения за изменения и допълнения в ЗИДЗД

СТАНОВИЩЕ

От

Свобода за всеки, правозащитна организация

Национален алианс „Обединени Божии църкви“, Анатолий Еленков

Национален християнски център, Светослав Петров

Съюз на църквите на адвентистите от седмия ден, Цанко Митев

Апостолска църква, Ангел Пелтеков

Християнско общество за Реформация, Илия Илиев

Общност на евангелските църкви на вяра, Иван Несторов

Християнска църква „Дав България“, Данаил Танев

Християнски църкви на вяра, Иван Хазърбасанов

Християнски мисионерски център, Явор Костов

Християнска църква „Осанна“, Шегун Филипс

Българска протестантска църква „Нов живот“, Тимоти Отри

Църква на Христос в България, Христо Арнаудов

Представявани от адв. д-р Виктор Костов

Относно: ПРЕДЛОЖЕНИЯ НА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ МЕЖДУ ПЪРВО И ВТОРО ГЛАСУВАНЕ
Законопроект за изменение и допълнение на Закона за вероизповеданията
Входящ номер: 854-04-227, Дата: 16/11/2018, Вносител: Борис Вангелов Борисов
Входящ номер: 854-04-233, Дата: 16/11/2018, Вносител: Цветан Генчев Цветанов, Мустафа Сали
Карадайъ

Уважаеми г-н председател и членове на Комисията, вносители,

С оглед обсъжданите промени в Общия законопроект, предложени със сигнатура 854-04-233/16.11.2018 от Цветан Цветанов и Мустафа Карадайъ и 854-04-227/16.11.2018 от Борис Борисов, заявяваме следното становище.¹

Със задоволство отбелязваме предложенията за отпадане на редица противоконституционни разпоредби, залегнали в цитирания законопроект. В същото време, след срещата на 23.11.2018 г. в КВПЧ, между вероизповеданията, представители на комисията и вносителите, считаме, че не е изцяло отстранено несъответствието на духа и философията на законопроекта спрямо нормите на Конституцията (КРБ), Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи (ЕКПЧ), международното право и принципите на свободното и демократично общество.

Относно конкретни норми в преработения вариант към датата на срещата – 23.11.2018 г. – ще отбележим следните противоречия между основни човешки права, залегнали в българското и международното право, и цитираните изменения в законопроекта:

1. Ограничаването на броя на членовете на вероизповедания, които да са ново-регистрирани, до не по-малко от 3000 души. Нарушава се правото на самоопределение на религиозната общност, дискриминират се по-малките вероизповедания, и особено малцинствените протестантски общности, които въпреки че следват едни и същи верски принципи и Нов Завет, исторически могат да съществуват организационно независимо едно от друго, като връзките между тях са въпрос за избор на съответната протестантска църковна общност или общност от църкви. Дори предвиденото ограничение да няма ретроактивно действие и да не застрашава вече регистрираните вероизповедания с по-малка членска маса, то създава двойствен режим в регистрацията.

Поради наличието на специален религиозен закон, като Закон за вероизповеданията (ЗВ), се ограничава възможността на религиозните общности да формират свое юридическо лице на общо основание по Закон за юридическите лица с нестопанска цел (ЗЮЛНЦ), който не предвижда ограничения в броя на членовете на едно сдружение, а вероизповеданието по същността си е гражданско сдружение с нестопанска цел, каквато се явяват съвместното изповядване, изучаване и проповядване на дадена религия. Окръпняването на вероизповеданията, които могат да формират юридическо лице по ЗВ, чрез въвеждане в проектозакона на изискване за минимум 3000 членове, създава възможност за намеса на държавата във вътрешните работи на вероизповеданията.

Този проблем би могъл да се разреши, като се въведе изричен режим, при който вероизповедания и църкви, които не са в състояние или не желаят да предоставят реквизитите за 3000 налични членове, да формират свои юридически лица по общия режим на ЗЮЛНЦ, без да се

¹ Предложенията за изменения на Общия проект между първо и второ четене се намират на Интернет страницата на Народно събрание: <https://www.parliament.bg/bg/bills/ID/78252/>.

налага да ползват облекченията и субсидиите, предвидени за вероизповедания по режима на религиозния закон (вж. т.т. 14 и 15 от Предложение 854-04-233/16.11.2018, Цветанов и Карадайъ).

2. Запазване на изискването от страна на държавата за издаване на **удостоверения** за принадлежност на свещенослужители от централните ръководства на вероизповеданията представлява намеса на държавата във вътрешноорганизационния живот на вероизповеданията.

3. Изискването от страна на държавата за поддържане на **регистри** с проповедниците и свещенослужителите на вероизповеданията, извън публично обявените ръководни органи по закона за регистрация на вероизповеданията и типичните регистри на юридическите лица, представлява намеса на държавата във вътрешния организационен и богословски живот на вероизповеданията. Създава се впечатлението, че религиозните общности подлежат на по-стриктен контрол, отколкото атеистични или други видове организации. Създава се инструмент за оказване на натиск върху проповедници, чиито мнения са неудобни или критични, ограничава се свободата на словото и изразяването (вж. т. 29, подточка 2, от Предложение 854-04-233/16.11.2018, отнасяща се до създаването на нови алинеи 3, 4 и 5 към чл. 29 от ЗВ).

4. Не е ревизирано и премахнато ограничението за **чужденците** мисионери, проповедници и свещенослужители да се ползват от правата и свободите на българските граждани по смисъла на чл. 3, ал. 1 от Закона за чужденците в Република България. Остава ограничението и на правото на свобода на религията, на основа националност и произход: чужденци не могат да участват в богослужение, освен ако не уведомят Дирекция „Вероизповедания“ при Министерски съвет (нова ал. 5 към чл. 29 от ЗВ).

5. Ограничава се правото на свобода на мисълта, съвестта и словото, като се забранява на представители на вероизповеданията да проповядват идеи и учения, които са поставени в разтегливи и трудно определими категории като „радикални идеологии, основани на религия“. В същото време българското законодателство не е въвело ограничения за радикални идеологии, основани на безбожие, въпреки че исторически точно подобни радикални идеологии бяха в основата на тоталитарния атеистичен политически режим в България в периода 1944 – 1990 г. (Предложение № 854-04-227/16.11.2018 г., Борисов).

6. Разделянето на вероизповеданията на „големи“ и „малки“ на базата на несигурен критерий – заявена религиозна принадлежност от последното преброяване – с цел определяне на размера на субсидиите от държавния бюджет може да се окаже дискриминационно именно поради липсата на ясен критерий за принадлежност към дадено вероизповедание.

Заключение

Законопроектът, както е приет на първо четене, а за съжаление и след направените предложения към 16.11.2018 между първо и второ четене, не отговаря на гаранциите за свободата на съвестта и религията, посочени в чл. 9, ал. 1 от Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи, нито е съобразен с изчерпателно изброените стандарти при ограничаване на правото на свобода на религията съгласно, чл. 9, ал. 2.

На второ място, считаме, с оглед горното и поради липсата на гаранции от страна на вносителите, както и поради естеството на законодателния процес, че не е ясно дали така направените предложения за оттегляне на огромния брой ограничения на свободата на религия в Общия законопроект ще бъдат уважени при гласуване на второ четене. Поради това законопроектът следва да бъде оттеглен изцяло и не следва да бъде гласуван на второ четене.

Всеки последващ законопроект за изменение и допълнение на ЗВ следва да бъде внесен само с текстове, които отговарят на горецитираните норми и принципи на КРБ, ЕКПЧ и стандартите на демократичното и свободно общество. Считаме, че приемането на законодателство по въпросите, касаещи свободата на религията, трябва да отговаря на принципите, заложиени в Насоките на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ) и Венецианската комисия от 2004 г.

За целта считаме, че е разумно и нужно, както и оправдано за целите на законодателния процес в едно свободно и демократично общество, с оглед внимателната преценка при създаването на норми, за които има опасения, че ще нарушат основни човешки права – в този случай, свободата на съвестта, религията, изразяването и самоопределението във верско отношение – 44-то Народно събрание да получи мнение от цитираната Венецианска комисия при Съвета на Европа и ОССЕ преди провеждане на по-нататъшни дискусии и гласуване по изменения и допълнения в Закона за вероизповеданията.

С уважение,

Адв. д-р Виктор Костов

Свобода за всеки

представляващ дванадесет протестантски
вероизповедания,

ad hoc Коалиция от протестантски църкви
за свобода на вярата и словото